

het oog worden verloren. Toen de Christus aan zijn Kruis den zoon bitteren nitroep deed hooren van het *Eli, Lama Sabachtani*, trad hij in onze plaats op, en droeg hij onze schuld. Hij verzoonde in de schuld van Gods uitverkooren als overkleed, werd de gemeenschap tusschen den Christus en zijn Vader afgebroken. Zijn verlatenheid van God was niet een schijnbeding, maar volle werkelijkheid. De Vader liet den Zoon los, opdat hij, in onze strē, onze plaats bekleedend, de bange wreke Gods over de zonde dragen zou, en in de oogenblikken, waarin hij plaatsbekleedend deze onze schuld droeg, was er niet maar in schijn, doch in volle werkelijkheid een scheiding tusschen den heiligen God en den Middelaar ingetreden. Dat hierbij ook tijds onderscheid intrad, spreekt van zelf. In de eerste ure na de Kruisiging trad de verlatenheid van den Vader nog niet aanstonds in. Men merkt dit aan Jezus bezig zijn met degenen voor wie hij bad. Doch daarna kwam de donkere ure, een bange donkerheid, die tegelijk en geestelijk en natuurlijk intrad. Er trad, door zonsverduistering, een duur van enkele uren in, waarin het licht van den dag niet slechts beneveld, maar geheel in donkerheid was ondergegaan. En niet aanstonds na zijn Kruisiging, maar toen eerst trad de bange verlatenheid van den Middelaar in, toen de Vader hem begaf en losliet, en het was bij het intreden van die bange ure, dat de Middelaar het uitriep: „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?“ Dat *Eli, Lama Sabachtani* was volstrekt niet het opkomen van de heugenis van een woord uit het Oude Testament. Ge moogt 't u geen oogenblik voorstellen, alsof die verlatenheid van zijn God eniglijk in Jezus verbeelding intrad. Integendeel, die verlatenheid van zijn God was de kern van het ons reddende, plaatsbeksleedende lijden. Het is in die ure der donkerheid, dat de Middelaar in zijn zielebestaan van den Vader als werd afgescheiden. Toen week uit hem het Goddelijk licht en werd hij als overtoegen door een demonische donkerheid. Het was in volen en in ernstigen zin een van zijn God verlaten zijn, en een overgevege worden aan de Satanische bitterheden.

Hiermede is 't minst niet gezegd, dat ook het overige lijden, dat Jezus droeg en aan het Kruis droeg, niet rechtstreeks met onze redding en verlossing in verband zou hebben gestaan. Van Bethlehem af was er, als we het zoo mogen uitdrukken, een lijden dat de Christus plaatsbeksleedend voor ons droeg, en almeritmo moogt ge vergeten, hoe ook de kruisiging op zich zelf een bang en bitter lijden bracht.

Niemand twijfelt er aan, of de Christus was ook in zijn menscheleke natuur van zeer fijne en teedere gevoeligheid. Ge ziet dan ook, hoe reeds het uitwendige Kruislijden Jezus zooveel meer dan de twee medekruiselingen aangreep, als gevolg waarvan uitdrukkelijk vermeld wordt, dat Jezus door zijn kruismarten stierf, terwijl den beiden medekruiselingen, die nog niet dood waren, de beenen moesten gebroken worden. Denkt ge u in, wat 't voor Jezus moet geweest zijn, dat door beide zijn handen de dikke kruispijnen moesten gedreven worden, en dat onze Heiland toen uitslag aan die ijzeren pinnen gehangen heeft, dan voelt ge aanstonds wat bange smarte dat Jezus moet hebben aangedaan. En voegt ge daarbij wat onze Heiland te lijden kreeg door den hoon en den smaad die de priesters en pharizee hem toeriepen, dan verstaat ge het ten volle, hoe, ook afgezien van de Godverlatenheid, die uren aaneenhoudende kruisiging van Jezus het ondergaan van het smartelijkste lijden moet geweest zijn.

Maar toch, hoe volle nadruk hierop ook te leggen zij, de volle plaatsbeksleedendheid in het lijden van Jezus toch toen eerst in, toen de Godverlatenheid hem innerlijk overviel, en hij den toorn Gods, gelijk die tegu de zoude van heel ons geslacht trilde, tot in de diepste gewaarwording van zijn zieleleven te doorworstelen had. Ge ziet dan ook in het Evangelieverhaal, hoe in de eerste ure van de Kruisiging van deze Godverlatenheid nog geen sprake was, hoe ze daarna met het „Eli, Lama Sabachtani“ intrad, maar hoe ze daarop dan ook ten einde liep, tot het *Volbracht* van Jezus lippen mocht glijden, en hij 't „In Uwe handen bevel ik mijnen geest“ zijn Vader weer mocht toeroepen.

De toon van Jezus' woord, en de stemming van het innerlijk bewustzijn, die in dien toon zich uit, is dan ook rechtstreeks tegenover gesteld. In het: „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?“ werd de Heiland op dit eigen oogenblik niets meer gewaar van de zaligheid die er in de gemeenschap met den Vader lag. Die gemeenschap was op dat oogenblik afgebroken. In onze plaats onze schuld op zich nemende, en onder die schuld verzinkende, greep de bange foltering het Jezus' wezen aan. Dieper dan één onzer het ooit zou kunnen, moest de Middelaar op dit oogenblik in ons zondewezen indalen, en den jammer en de volledende over zijn zielebewustzijn laten komen, en, zoo aan zichzelf vervreemde, als ganschelijk van zijn God afgescheiden en verlaten worden. Dit was het bange oogenblik dat Jezus aan het Kruis doorleefde heeft. Ook de lichaamelijke smart aan het Kruis was bang en pijnlijk, maar toch, die lichaamelijke smart kon zich nauwelijks meer doen gelden, toen de geestelijke vertwijfeling intrad, en die heeft voortgeduurd, tot Jezus zelf in zijn nitroep: „Het is volbracht“, het einde er van dankend kon uitspreken.

Het is dezelfde Jezus, dezelfde Middelaar, die zoo pas nog in de donkerheid van de verduistering der zon het *Eli, Lama Sabachtani* uitriep, en die nu jubelend en dankend zijne: „Het is volbracht“ daarop volgen laat. Die nitroep: „Het is volbracht!“ weerkloot in geheel anderen toon. Door de geestelijke smart, die in de Godverlatenheid voorafging, was Jezus zoo nitroep in zijn kracht, dat hij behoefte had, al was 't aan edik, om zijn stemgeluid weer de oude kracht te hergeven. Doch toen dan ook de stem zich weer uitte kon, bleek op eenmaal hoe alle beklendheid van de Godverlatenheid nu geweken was, en hoe de Christus, weer in zelfgemeenschap met den Vader getreden, het *Volbracht* over Golgotha kon doen weerklinken. Met dit *Volbracht* is de geestesstemming van den Christus in den klank van zijn woord geheel teruggekeerd, gelijk die aan vankelijk was. De gemeenschap met den Vader is weer de kracht van zijn innerlijke bezieling geworden. En nu gaat 't klimmend in heilige innigheid van het *Volbracht* schiet onmiddellijk in de betuiging van zalige herwonnen gemeenschap over. „Vader, in Uwe handen bevel ik mijnen geest!“

Uitersaard beduidt dit in 't minst niet, dat het reele sterven, dat aan te volgen stond, niet vernieuwing van lijden was, maar toch Jezus doet 't zoo klaar uitkomen, dat hij het sterven voor zijn verlossen geheel willig en zonder tegenkanting onderging. Dat uitwendige lijden

en sterven had hij op zich genomen, en daaraan onderwierp hij zich met de volle overgevegeheid van zijn wil. Vanzelf overkwam ook hierin aan onze Heiland een bitter lijden, het lijden van 't sterven, om in den dood in te gaan; doch dit kon gedragen en ondergaan, omdat bij dit alles de zalige gemeenschap met den Vader genoten en gevoeld werd. Doch juist dat heilige en zalige was hem onthouden, toen 't *Eli, Lama Sabachtani* hem innerlijk verscheurde. Toen was de breuke tusschen zijn innerlijk zielebestaan en zijn Vader intraden. De toorn zijns Vaders had zich toen tegen hem als drager van der menschen zonde gekeerd, en dit kon niet doorgedacht, niet doorleefd, en niet doorgezet worden, of in Jezus eigen ziel en in Jezus eigen gewaarwording moest de gemeenschap met den Vader in Godverlatenheid, en de verkwikking van Gods liefde in een afstooting door Gods heiligen toorn worden omgezet. Dit hield niet aan. Het vormde veeleer een overgang in het lijden van den Messias. Hij verzoonde in de diepte van Gods toorn, droeg dien, en doorleefde er al 't bittere en bange van. Maar dit bleef niet. Straks, toen de Christus tot op den diepten bodem met zijn eigen menscheleke zielebestaan de bange benauwing van Gods toorn gevoeld en doorworsteld had, en hij uit de diepte der zelfverzinking zich weer mocht opheffen, keerde aanstonds de zalige gemeenschap met zijn Vader terug, en kon zijn: „*Het is volbracht*!“ schiet juichend door hem beleiden worden. En van dit alles omkeerdend oogenblik af ziet ge dan ook, hoe de donkerheid van het *Lama Sabachtani* aanstonds in zijn tegendeel omslaat, in het *Volbracht* de juichtoon met weerklinken, en met het: Vader, in Uwe handen bevel ik mijn geest! met God toegewijd en ons reddend sterven intreedt.

Dr. A. K.

Amsterdam, 11 April 1919.

In het Aprilnummer van zijn *Studien en Schetsen* komt Prof. Fabius er tegen op, dat wij de machtige democratische strooming, die thans onder de leiding van Amerika door de wereld gaat, toejuichten, en oordeelden, dat op grond van het Gereformeerde beginsel zelf er geen het minste bezwaar bestaat om deze democratische strooming ook in de Kerk te laten doorwerken. Volgens hem zou de toon van de Heraut „wel enigszins verschillen van andere oordeelstellingen over de democratie uit den Antirevolutionairen kring“, waarbij dan naar uitspraken van Guizot e.a. verwezen wordt, die de democratie absoluut veroordeelen.

Nu kan het politieke geding, dat hierachter schuilt, in een kerkelijk weerklank niet uitvoerig behandeld worden. Alleen dit zij hier opgemerkt, dat het woord democratie zeker naar zijn oorspronkelijke beteekenis bedoelt de heerschappij van het volk en dat een dergelijke volkshoerschappij noch in den Staat noch in de Kerk door een Antirevolutionair kan toegejuicht of aanbevolen worden. Maar de woorden democratie en democratisch hebben in den loop der tijden een geheel andere beteekenis gekregen, dan Aristoteles in zijn *Politica* er aan gaf, toen hij onderscheidde tusschen den monarchalen, den aristocratischen en den democratischen regeringsvorm. En hoe moeilijk het moge wezen, een juiste omschrijving te geven van wat men thans onder democratie verstaat, in het algemeen kan men wel zeggen, dat de democratie wil zeggen, dat niet enkele bevoorrechte standen, priesters, adel of kapitalisten, maar alle standen zonder onderscheid aan de regering deelnemen, dat de regering niet buiten den volkswil omgaat, maar daarmede rekening houdt, dat het volk zelf zal beslissen, wie tot de regering geroepen wordt en degenen, die de regering uitoefenen, aan de vertegenwoordigers van het volk verantwoording zullen schuldig zijn. De regering der regentenfamilies onder het Gemeenebest was autocratisch; wat we thans hebben is een Monarchie in een democratisch ingerichtten Staat.

In dat opzicht nu kan kwalijk ontkend worden, dat het Calvinisme van huis uit democratisch is. Calvinus zelf is steeds opgekomen voor het gezag enerzijds, maar even bevestigd voor de volkshoerheid en rechten anderzijds. Hij achtte het de meest begeerlijke volkshoerheid, zoo het volk niet gelovigen werd zich aan den een of ander de onderwerpen, maar wanneer degenen, die over ons gesteld zijn, door het volk verkozen werden en aan hen verplicht waren rekenen van hun bewind te geven (Comment. op Deut. 1: 13, 14). Met nadruk zegt hij dan ook, dat de *consensus populi* d. w. z. de instemming van het volk met het regeringsbeleid de grondslag van den Staat moet wezen. Dat het Calvinisme overal waar het optrad de democratische ontwikkeling in de hand heeft gewerkt, wordt dan ook door de beste historischrijvers erkend. Zoo zegt Douglas Campbell, *The Puritans in Holland, England and America*, II, p. 10: „Logically carried out Calvinism itself is democracy in its teachings and this has given it political power“ (d. w. z. logisch uitgewerkt is het Calvinisme zelf in zijn leerstellingen democratisch en dit heeft aan het Calvinisme zijn politieke macht gegeven). En evenzo oordeelt Green, *History of the English People* t. III, p. 44 env. Walker, de bekende Amerikaanse biograf van Calvin, wijst er op, dat de democratische inrichting, die Calvin aan de Kerk gaf, van zelf er toe moest leiden, dat ook op Staatkundig gebied dezelfde democratische geest de overhand kreeg en noemt „the democratic freedom a natural fruit of his system“ (de democratische vrijheid een natuurlijke vrucht van Calvin's systeem). John Calvin, p. 408. En Dr. Karl Rieker, *Grundsätze reformierter Kirchenverfassung*, na er eerst op gewezen te hebben, in aansluiting aan Stahl en Gierke, hoe in Lutherse landen „kein die Volksrechte in den Vordergrund rückendes politisches System erwuchs“ laat er dan op volgen: „Dagegen lässt sich nicht leugnen, dass der Calvinismus die demokratische Gesinnung befördert“ S. 182 (d. w. z. dat in Lutherse landen geen politiek systeem opkwam, dat de volksrechten op den voorgrond stelde, maar dat daarentegen zich niet

ontkennen laat, dat het Calvinisme de democratische gezindheid bevordert), waarbij hij er op wijst, hoe dit vooral aan het predestinatie dogma te danken was. Het komt ons daarom voor, dat de wijze, waarop Prof. Fabius in zijn *Studien en Schetsen* de democratie als zodanig bestrijdt, niet geheel in overeenstemming is met wat de historie van het Calvinisme leert.

Gewichtiger is echter de vraag, of het woord democratisch wel op kerkelijk gebied mag gebruikt worden. Prof. Fabius, die dit blijkbaar ontkent, beroept zich daarvoor op een uitspraak van Prof. Rutgers, die in zijn oratie over: *De beteekenis der gemeentelieden als zodanig volgens de beginselen, die Calvin, toen hij openlijk optrad, heeft ontwikkeld en toegepast*, blz. 7 verklaarde, dat een dergelijke uitdrukking (n.l. democratisch) op het gebied der Kerk wel geheel onbestaanbaar is. Nu is het zeker volkomen juist, dat, wanneer men het woord „democratie“ in eigenlijken zin neemt, d. w. z. van volksregering, dit woord op kerkelijk gebied niet thuis hoort en daar zelfs onbestaanbaar is, omdat in de Kerk niet het volk regeert, maar Christus alleen. De Kerk is niet een republiek, zelfs niet een constitutioneel monarchie, maar een monarchie in den absoluten zin des woords, want in de Kerk is aan Christus als Koning alle macht gegeven. Zijn Woord heeft alleen hier als wet te gelden en aan Hem is ieder absoluut gehoorzaamheid schuldig.

Maar hoe beslist we dit op den voorgrond stellen, toch is hiermede het vraagstuk, waarom het hier gaat, niet uitgemaakt. Al regeert Christus als Koning zijner Kerk, Hij doet het toch niet onmiddellijk, zoals toen Hij zelf op aarde was, maar middellijk, d. w. z. door den dienst van menschen. Al treedt ieder ambtsdrager in de Kerk op als dienaar van Christus en al ontvangt hij zijn ambtelijke macht uit de handen van Christus, toch roept Christus zelf niemand meer rechtstreeks tot het ambt, maar geschiedt dit door de Kerk, zoals we reeds zien bij de keuze van den Apostel Matthias, die de plaats van Judas innam, en nog sterker bij de keuze der eerste diakenen. Over de wijze nu, waarop deze regering in de Kerk geregeld moet worden, zijn de verschillende Christelijke Kerken het niet eens. De Roomsche Kerk treedt hier op met haar streng geordende hiërarchie, die haar afsluiting vindt in den Paus, die als stedehouder van Christus in de Kerk een monarchaal gezag oefent. En al heeft de Lutherse Kerk met deze pauselijke hiërarchie gebroken, ze heeft in plaats daarvan een caesaropapistisch bestuur in de Kerk ingevoerd, waardoor de vrijheid der Kerk wederom aan banden is gelegd. Calvin is de eenige geweest, die niet alleen de heerschappij van Christus en Zijn Woord weer ten volle in de Kerk hersteld heeft, maar tegelijk tegenover alle ambtelijke hiërarchie is opgekomen voor de rechten der geloovigen. Het algemeene priesterschap der geloovigen is nergens beter gewaarborgd dan in de Calvinistische Kerken. Vandaar dat geen ambtsdragers in de Kerk mochten optreden dan met goedkeuring van de gemeente: dat uit de gemeentelieden zelf mannen moesten gekozen worden om met de Dienaren des Woords den raad der Kerk te vormen en de gemeente te vertegenwoordigen. Vandaar dat als regel gold, dat bij alle gewichtige beslissingen niets geschieden mocht zonder bevestiging der gemeente (consensus populi). En vandaar, dat aan de geloovigen het recht werd toegekend de ambtsdragers, die ontrouw aan Christus werden, af te zetten en door anderen te vervangen. Het volk, of wil men de gemeentelieden, treden in hun verhouding tot de ambtsdragers in de Kerk dus niet op als onderdanen, die alleen maar den plicht hebben om te gehoorzamen, maar ze hebben tegenover deze ambtsdragers zelfstandige rechten, ze hebben een eigen taak en ambt in de Kerk te vervullen, ze hebben controle over de ambtsdragers uit te oefenen en kunnen deze zelfs tot verantwoording roepen. Voetius, onze groote Canonikus, verklaart daarom dat de potestas ecclesiastica, d. w. z. de kerkelijke macht, niet rust bij de ambtsdragers, maar bij de gemeente in haar geheel.

In dien zin nu genomen kan wel degelijk gezegd worden, dat het Gereformeerde Kerkrecht democratisch is, d. w. z. dat het Gereformeerde Kerkrecht opkomt voor de rechten en vrijheden der gemeentelieden. Met de absolute heerschappij, die Christus in de Kerk uitoefent, heeft dit niets te maken. Want er is geen sprake van rechten en vrijheden tegenover Christus, maar van rechten en vrijheden, die Christus zelf aan de geloovigen geschonken heeft tegenover de ambtsdragers. En er is geen enkele reden, waarom de woorden aristocratisch en democratisch, die op politiek gebied ontstaan zijn, maar een algemeene beteekenis gekregen hebben, ook niet zouden mogen gebruikt worden om het verschil aan te duiden, dat in de wijze van kerkregering tusschen de Kerken bestaat. Niet alleen dat dit in elk handboek over het Kerkrecht geschiedt, maar ook de schrijvers over het Calvinisme wijzen er met nadruk op, hoe juist deze democratische inrichting, die Calvin aan de Kerk gaf, de leerschool is geworden voor de volkeren om tot een meer democratische inrichting van den Staat te komen.

Voor de gevaren, die deze democratie medebrengt, zullen we daarom de oogen niet sluiten. Wat in Rusland en Duitsland geschiedt, toont hoe ernstig die gevaren op politiek gebied zijn. En ook in de Kerk heeft het Independentisme wel bewezen, dat deze democratie, tever doorgevoerd, een zeer gevaarlijk element kan worden. Maar om deze gevaren de democratie zelf te veroordeelen, gaat niet aan. Noch in de Kerk noch in den Staat. Veeleer is juist de stelselmatige onderdrukking van de gezonde democratische ontwikkeling de oorzaak geweest van de uitbarstingen der revolutie, die we thans aanschouwen. Het Episcopalisme der Engelse Staatskerk heeft tot het Independentisme geleid. En de autocratie van Rusland tot de

uitspattingen van de Bolsjewiki. Dat is de ernstige les der historie, die niet vergeten mag worden.

Spelen met vuur.

In een buitenlandse correspondentie werd er onlangs op gewezen, hoe men in intellectuele en zelfs in aristocratische kringen een koketterie vindt met het Bolsjewisme, dat toont, hoe weinig men verstaat van de ontzettende gevaren, die daarvoor over het volk gebracht worden.

Ook in ons land doen zich dergelijke verschijnselen voor.

Terwijl met weet, hoe onze Communisten met de Spartaciden in Duitsland saamspannen om onze Regeering, kon het, onderstoven te werpen en de revolutie te doen zegenen, las men in de bladen, hoe de heer Wijnkoop was uitgenoodigd om zijn denksbeelden uiteen te komen zetten voor een Delftschen studentenkring.

Nu geschiedt dit wel niet, om daarmede een zeker bewijs van zijne sympathie voor het Communisme te geven. Blijkbaar wilde men alleen eens hooren, wat het Communisme leert en wil. Maar men vergeet, hoe sterk de infectie is, die van dit Communisme uitgaat. En tegenover een dergelijke infectie houde men zich liefst op een afstand.

Ook in Christen-studentenkringen schijnt men al denzelfden weg op te gaan. Men wil de sociale kwestie bestudeeren en laat dan socialistische voorgangers optreden. Die moeten dan uiteenzetten wat het Socialisme bedoelt. Natuurlijk begint men dan eerst met Socialisten uit te noodigen, die nog Christelijke heeten. Maar straks worden ook Socialisten uitgenoodigd zonder dit Christelijk etiket. En dan is er geen enkele reden meer om ook de Communisten niet te vragen. Men moet immers de vertegenwoordigers van elke richting hooren. De Areopagus van de studenten zal dan uitmaken, welke richting het meest juist is.

Is dat niet een spelen met vuur?

De vrije School en de vrije Kerk.

Wat thans in de landen geschiedt, waar de revolutie zegeviert, toont wel, hoe gevaarlijk het is de School en de Kerk aan den Staat te verbinden.

Het schijnt zoo schoon, wanneer men spreekt van een Christelijken Staat, die de Staatsschool, d. w. z. de volksschool, in Christelijken geest houdt en aan de Kerk zijn magtighen steun verleent.

Zoolang de volkeren nog Christelijk waren kon dit ook.

Maar nu de afval zoo diep in het volk leven is doorgedrongen, speelt, wie nog op den Staat vertrouwt, wel een zeer gevaarlijk spel.

In Rusland, Duitsland, Hongarije had men een Staatskerk, die door den Staat onderhouden werd, en een Staatsschool, die nog altoos Christelijk was.

Voor de vrije Kerk en de vrije School voelde men er niets.

Thans heeft de revolutie de Staatsmacht in handen gebracht van de bitterste vijanden van het Christendom. En het gevolg is, dat de Kerken van haar inkomsten worden beroofd en alle godsdienstonderwijs op de scholen wordt verboden.

De School moet het middel worden om het socialisme in de jeugd in te prenten.

Is er geen reden om God te danken, dat we in ons land een vrije Christelijke School hebben en dat er vrije Kerken zijn, die van den Staat niets te vragen hebben?

En ligt er geen wenk in voor die Kerken, die nog altoos met zijner banden aan den Staat verbonden zijn?

Is de Hervormde Kerk een schijnkerk?

XVI.

Al kan er dus van Kerkelijke gemeenschap met de Hervormde Kerk, zoolang zij niet tot grondige reformatie komt, geen sprake wezen, toch volgt daaruit niet, dat wij den doop, die in deze Kerk bediend wordt, niet als Christelijken doop zouden erkennen, mits deze doop op Schriftuurlijke wijze is bediend.

Al heeft Prof. Fabius in zijn geschrift *Kerkelijk leven* zich over dit vraagstuk niet positief uitgelaten, toch schijnt uit de door hem gestelde premissen te volgen, dat hij den doop in de Hervormde Kerk bediend, niet als doop zou willen erkennen. Niet alsof Prof. Fabius daarom het enghartige standpunt zou innemen, dat alleen de doop in een zuivere Kerk bediend als doop mag worden erkend. Hij zelf geeft toe op grond van de pluriformiteit der Kerk, dat ook minder zuivere Kerken als Kerk zijn te erkennen en dat dienvolgens hun Doop mits op Schriftuurlijke wijze bediend, moet worden aangenomen“ (blz. 86). Maar al moet die pluriformiteit der Kerk worden aanvaard, daaruit volgt, volgens hem, nog niet, dat het Hervormde Kerkgenootschap hieronder zou vallen (blz. 91). Men heeft vaste kenmerken, zegt hij, voor wat een Kerk is, en wie daar aan niet voldoet, kan niet als Kerk erkend worden (blz. 92). Waaruit hij dan afleidt, aangezien deze „vaste kenmerken“ bij de Hervormde Kerk ontbreken, dat men mischien nog zou kunnen zeggen, dat op die enkele plaatsen, waar de strijd tusschen Kerk en Synodale organisatie niet doordrong, nog steeds de Gereformeerde Kerk onder de organisatie huist, maar dat men dit niet kan zeggen van die plaatsen waar het Genootschap gescheiden is van en antithetisch Staat tegenover de Gereformeerde Kerk (blz. 93). De aldaar bestaande Genootschapsafdeeling, zooals Prof. Fabius het noemt, kan dus niet meer als Kerk beschouwd worden. En waar geen Kerk meer is, daar is

ook geen Doop meer. Vandaar dat Prof. Fabius terecht opmerkt, dat in de vraag, of het Hervormde Genootschap nog als Kerk te erkennen is, veel ligt opgesloten. Want wie deze vraag in beslist ontkennenden zin beantwoordt, kan ook den doop in de Hervormde Kerk bediend, niet langer als een Christelijken doop erkennen. Het grootste deel van de Christenen in ons land zou dus een schijnadoop ontvangen hebben en niet werkelijk gedoopt zijn, en wie uit de Hervormde Kerk tot ons overkwam, zou steeds opnieuw moeten gedoopt worden. Men ziet dus hoe ver de consequenties reiken van hetgeen door Prof. Fabius gesteld wordt en hoe noodig het daarom is, dat ook over dit vraagstuk nader licht wordt ontstoken.

Nu stemmen we Prof. Fabius volkomen toe, dat de geldigheid van den doop niet alleen daarvan afhangt, of die doop op Schriftuurlijke wijze bediend wordt, d. w. z. met water en met het uitspreken van de bekende sacramentele woorden: Ik doop u in den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. De Roomsche Kerk erkent elken doop, die op deze wijze plaats vindt, mits degenen, die den doop bediend dit maar doet met de bedoeling om te doen wat de Kerk bij den doop doet, maar ze vraagt niet, of deze doop bediend is geworden in een Christelijke Kerk en zelfs niet of de persoon, die dezen doop bediend, daartoe een wettig ambt bezit.

Zelfs al zou een Jood of Mohammedaan op deze wijze, als hier voorgeschreven is, den doop bedienen, dan zou deze doop als een wettige doop door de Roomsche Kerk erkend worden. Iets wat op Roomsche standpunt wel moet, omdat de Roomsche Kerk zich zelf voor de eenig ware Kerk van Christus houdt en daarbuiten geen Christelijke Kerken erkent. Alle andere Kerken zijn „secten“ of hoe men ze noemen wil, maar geen Kerken. Hing de geldigheid van den doop dus daarvan af, of deze doop bediend was in een Christelijke Kerk, dan zou de Roomsche Kerk geen enkelen doop als geldig mogen erkennen, die buiten haar erva bediend was. En waar de Roomsche Kerk tot deze consequentie nimmer heeft willen komen, daar moest zij den doop ook wel losmaken van het ambt en van de Kerk. Daarom doet het er niet toe volgens de Roomsche Kerk, door wien of waar de doop bediend wordt. Mits de bedoeling van zulk een dooper maar niet is om een spel te drijven of een schijnvertooning te geven en de doop volgens de inzetting van Christus bediend wordt, is de doop als een echte doop te beschouwen.

De Gereformeerde Kerk heeft zich echter nooit op dit standpunt gesteld. Wanneer zij, hoe wel ze de Roomsche Kerk als een valsche Kerk beschouwde, toch den doop in de Roomsche Kerk nog als een wettigen doop aannam, dan geschiedde dit niet, omdat deze doop nog trots de vele superstitieuze ceremoniën met water en met de woorden door Christus voorgeschreven bediend werd, maar omdat zij erkende, dat in de Roomsche Kerk een stuk van de Christelijke Kerk werd gevonden. Waar geen Kerk meer is, kan ook geen Christelijke doop meer bediend worden. Zelfs is voor zulk een wettigen doop altoos vereischte, dat de doop bediend moet worden door een persoon, die in deze Kerk daartoe een roeping ontvangen heeft. De wettigheid van den doop hing ons van drie oorzaken af: vooreerst, of daarbij de forme en substantieele dingen des doops onderhouden waren; ten tweede of deze doop bediend was in een Christelijke Kerk; en ten derde of deze doop verricht was door een persoon, die in deze Kerk de macht om te doopen ontving.

In onze eigen Kerken mag de doop alleen bediend worden door een wettig daartoe geroepen predikant. Van een doop door „leeken“ heeft onze Kerk nooit willen weten, omdat Christus bij de inzetting van den doop niet aan een ieder, maar alleen aan de Apostelen en aan de predikers van het Evangelie de macht en last om te doopen heeft geschonken. Of in onze Kerken een gewoon gemeentelid al een kind met water besprenkelde en daarbij de sacramentele woorden uitsprak, zou geen de minste waarde hebben en zulk een schijnadoop zou door ons niet als doop erkend worden. Maar wanneer in de Roomsche of Lutherse Kerk, waar de nooddoop door een leek geoorloofd is, een kind gedoopt wordt door den vader of den dokter of de vroedvrouw, omdat men vreest, dat het kind sterven zal, dan is deze doop ook door onze Kerken als een werkelijke doop erkend, omdat in deze Kerken de macht om te doopen ook aan leken wordt toegekend. Zulk een doop mag dan niet op wettige wijze zijn bediend of wil men, niet volgens de instelling van Christus, maar dit gebrek maakt den doop zelf nog niet ongeldig. In dat opzicht hebben onze Gereformeerde Kerken steeds een ruim standpunt ingenomen. Vandaar dat op de Synode van Dordt in 1619 uitdrukkelijk werd verklaard, dat men den doop der Papen, die in deze landen omzwerven, en der Mennisten niet onbedachtelijk zou herhalen, maar naarstiglijk onderzoeken zou, of zij de forme en substantieele dingen des doops onderhouden, hetwelk bevonden zijnde bij hen te geschieden, zou zal de doop geenszins mogen herhaald worden. Maar hoezeer tegelijk vast gehouden werd aan het beginsel, dat de doop alleen bediend kan worden door iemand, die in een kring van Christenen daartoe geroepen was, blijkt uit hetgeen de Synode daarna besloot. Op de vraag toch, hoe men oordeelen zou over den doop, die bediend werd door een predikant, die geëxcommuniceerd was en daarmede dus de bevoegdheid om te doopen verloren had, werd geantwoord, dat de Kerken dan naarstig te onderzoeken hadden of zulk een door onze Kerken geëxcommuniceerd predikant daarna enige ordinaire roeping van eenige vergadering ontvangen had en dan in dit geval de doop evenmin mocht herhaald worden. Wanneer zulk een geëxcommuniceerd predikant, die daarmede de bevoegdheid om te doopen verloren had, toch door ging met te doopen alleen op eigen

gezag, zou ben. Maar een geoorloofd buiten omzied afgescheiden daarmede b doopen ver bediende de bediend, er op gevallen stantisch g die, wanneer kring van en in dien- likant wer

Zoo heeft anders uits logen haddi de erkenni Kerken Kerken dacht. doop bedi onstaan zij afgescheide ze kan op len of kett kan als ke toonen, ma ken wil, e worden, e nog als Cl

Vandaar werd, dat erkende, t Evangelie Christeloe Christeloe Conciliën ijk bij de zomring onchristelij de Godhe Katholieke Christelijke bodem van men nog l denis. E der, den Z Christelijke lijken do Kerk toeh ders, des dan zo Kerken z wordt afg monie van een ander al geschied niteit ver en haar d doop in de daarom ev een doop, de Vrije daarentege der Darbi geen voort den doop is, doen hebbe broeders, van harte Het is Synode va punt een t „de Doop gen of pe niteitsgelo breuke ool wijs haar werd, niet doch dat z hetzij aan diend, ing wege een door zulk naar des ders, de

G. G. v. Kampen 1

Met de van Nove Kamer. »Morgen den eigen dering van verakerd publiek w zijn, toen ging ook i hooren.

Uit de houden ge stuk: De breede citi Ik doe e Zoo, dat de overnem het thans i ren weg d gen, maar willen uito macht in o niet (zou) welk best volk zelf tot (haar) srechtsgrat door de Troelsstra communis koop tel wijl zij van de sta die door, dat te mee Staten ha in handen Na nog dat swanne socialisatc bruiken, b uit te lol (bare) en kracht en daar te bli Nederland: enkele aa door Van reeds uitk